

Utredning: Utveckling av kommunalt återbruk Råssa ÅVC

Sammanfattning

Teknik- och serviceförvaltningen har fått i uppdrag att utreda hur det kommunala återbruket på Råssa återvinningscentral (ÅVC) kan utvecklas. I dag består återbruket av två containrar med ge-och-ta-funktion. Återbruket har tidigare varit obemannat, vilket medfört felsortering och kvalitetsproblem. Ansvar för sortering och iordningställande har legat på daglig verksamhet, vilket inte har fungerat tillfredsställande (se även avsnittet om daglig verksamhets perspektiv nedan). Under juli till september är återbruket bemannat med goda preliminära resultat. Utredningens huvudslutsats är att bemanning är den enskilt viktigaste utvecklingsfaktorn, och förvaltningens bedömning är att återbruket behöver bemannas dagligen under öppettiderna för att fylla sin funktion och skapa trivsel för besökare och personal. Utredningen föreslår dessutom att återbruket utvecklas med byggåterbruk och växtåterbruk.

Utredningen föreslår en långsiktig lösning där:

1. Återbruket bemannas dagligen under öppettiderna för ÅVC, året runt. Inledningsvis som en 12-månaders utvärderingsperiod med tydliga nyckeltal och uppföljning.
2. Utveckla byggåterbruk - ta emot byggnadsmaterial, fönster, dörrar, VVS-artiklar med mera för återanvändning.
3. Utveckla växtåterbruk - ta emot växter, lökar och planteringskärl/krukor för återanvändning.
4. Parallellt utreda en mer ändamålsenlig återbruksyta eller lokal för en permanent lösning, i anslutning till eller i närheten av återvinningscentralen i samverkan med socialförvaltningen och kommunens miljö- och hållbarhetsstrateg.

Uppdraget

Kommunfullmäktige har gett teknik- och servicenämnden i uppdrag att utreda hur det kommunala återbruket på Råssa kan utvecklas. Utredningen ska belysa nuläget och möjliga utvecklingsvägar för återbrukets framtid.

Utredningen omfattar det befintliga återbruket med ge-och-ta-funktion och dess utveckling, inklusive följande utvecklingsområden:

Nuläge

Det kommunala återbruket består i dag av två containrar baserade på ge-och-ta-principen:

- Container 1 - inlämning: Invånare lämnar saker de inte längre behöver.
- Container 2 - hämtning: Invånare kan fritt plocka det de behöver.

Tidigare obemannad verksamhet

Återbruket har tidigare varit obemannat, vilket har medfört flera utmaningar. Erfarenheter från andra svenska kommuner med obemannade återbruk bekräftar bilden:

- Felsortering och nedskräpning: Besökare lämnar material som inte hör hemma i återbruket, vilket ökar mängden rejekt.
- Säkerhetsrisker: Ingen kontroll av vad som lämnas eller hämtas - risk för farligt avfall, trasig elektronik, produkter med säkerhetsbrister.
- Begränsad kvalitetskontroll: Ingen sortering, ingen gallring av osäljbara eller farliga produkter.

Bemannad verksamhet juli-september

Under perioden juli till och med september är återbruket bemannat. De preliminära erfarenheterna är positiva och indikerar att bemanning löser flera av de problem som tidigare förekommit. Detta stämmer väl överens med erfarenheterna från andra kommuner.

Målbild

Utvecklingen av återbruket syftar till att uppnå följande mål:

1. Ökat återbruk och minskade avfallsmängder - fler produkter får ett andra liv, vilket minskar avfallsmängd och miljöpåverkan.
2. Tryggare och mer kontrollerad plats - bemanning minskar risken för felaktiga produkter, farligt avfall och säkerhetsproblem.
3. Bättre service till invånare - ett väl fungerande återbruk ökar medborgarnas möjlighet att agera hållbart i vardagen.
4. Bidrag till sociala värden - ett eventuellt fortsatt samarbete med arbetsmarknadsenhet skapar sysselsättning och social nytta.
5. Bygg- och växtåterbruk som komplement - utökning av sortimentet till byggnadsmaterial och växter för att bredda återbrukets nytta och minska avfallsmängder i flera fraktioner.

Daglig verksamhets perspektiv på medverkan i Återbruket

Daglig verksamhet ser stort värde i att fortsatt få bidra till Återbruket och vill vara delaktig i utvecklingen av verksamheten. Deltagarna uppskattar möjligheten att besöka Återbruket och hjälpa till med arbetsuppgifter som är möjliga att genomföra utifrån deras förutsättningar. Medverkan måste dock ske utifrån deltagarnas dagsform, inte genom fasta

åtaganden eller krav på prestation och bemanning. Det nuvarande upplägget, där daglig verksamhet förväntas ansvara för sortering och iordningställande, ställer för höga krav på självständighet och kontinuitet för målgruppen, vilket är en av de främsta orsakerna till att återbruket inte har fungerat tillfredsställande.

Begränsningar vid vidareutveckling

Om Återbruket utvecklas till en mer omfattande verksamhet med högre krav på produktion, ansvarstagande och kontinuitet bedömer daglig verksamhet att de inte kommer att kunna leverera enligt sådana förväntningar. Förslag som bygger på att daglig verksamhet ska ansvara för eller säkerställa driften riskerar att inte vara förenliga med deras förutsättningar.

Förslag på organisatorisk lösning

För mer verksamhetskritiska uppgifter och långsiktig bemanning föreslår daglig verksamhet att detta organiseras som sysselsättning inom den nya enheten "Centrallager". Ett möjligt upplägg är att berörda förvaltningar tecknar en överenskommelse där återbruket upplåter ett mindre antal platser, exempelvis 1–3 platser, för sysselsättning organiserad via Centrallager. En modell där daglig verksamhet kan bidra när förutsättningar finns, samtidigt som mer verksamhetskritiska uppgifter hanteras inom andra organisatoriska ramar, framstår som den mest realistiska och hållbara lösningen. I den fortsatta utredningen bör hänsyn tas till daglig verksamhets uppdrag och målgruppens behov.